

zoo ver kan gaan
verbergen van de
motiveringen bij
k heel „gewoon”
slechts erger. Hoe
— Kampen, waar
werd afgesmeeden.
Excommunicaties,
men in de publieke
en. Zoo begraaft
men eerst heeft

f het vonnis over
eze zwijgmethode
ordt gedaan. Als
es Heeren, wordt
steld, bewaard
Achan werd ge-
een grooten
op deze n
gen vermeldt. En
heerlijk opstan-
wilsbeschikking
ijk ook zijn zijde
„zij zullen zien
Kortom, als de
a excommuniceert
bewijzen expresse-
odig publiek ver-
ie van het
ere wel be-
aar op het leven
blij weggeworpen
d, daar is geen
gen, daar is in
1.

en mogen we ook
villen het conflict
schillend inzicht”.
te gebod. Want de
gemoord: pro-
deringen, ja een
in Christus”. Dat
was dat men het
weede, dat maakt
den moordenaar
gaat en te buiten
en deskundig te
s zijn „acts”, dat
oog der gerech-
later ter verant-
hij zonder blikken
heusch niet be-
es, als het slaecht-
niet toe overgaat

de zeggen? Maar
de eerste voor-
dat de toedracht
ij is. Het mes
afel over dat mes
en publiek gehan-
wil een eenheid
erduren kan.
H. J. SCHILDER.

R VAN DE

o het meer ge-
Generale Synode
de toen gedane

n het recht van
t zij terwille van
n broeder in zijn
echter op deze

rk afwijkend ge-
waarheid raakt;
de leer der kerk
en bereid is zich

om men in dezen
n verwijzing naar
e van 1914, welke
k bezig hield en

dat onze Gerefor-
ordeeld, dat naar
k tolerantie kan
die ter goeder
its dit niet enig
aakt, de dwalen
n onderrichten en
propaganda te
nurlijk van
e broeders,
eelen vol-
voor eenig
esbaar zijn.

oor ons gespat-
1914 ontbreekt in
etekenis.
n beide, dat tole-

rantie alleen geoeft kan worden daar, waar het geen fundamenteel stuk der waarheid raakt. Volgens de Rapporteurs van dit Kerkrechtelijk Rapport en ook volgens de Synode, die het aanvaardde, was dit bij de leeruitspraken van 1942 en vervolgens het geval. Immers wij lezen in het Rapport deze verklaring:

„Wanneer de tolerantie dient ter bewaring van de eenheid der leer tegenover een ter goeder trouw dwalende, dan heeft de laatste Generale Synode in haar uitspraak, dat niets geleerd mocht worden in onze Kerken, dat niet ten volle in overeenstemming is met de gevallen beslissingen, een treffend concrete toepassing van tolerantie gegeven, die naar Schrift, belijdenis en K. O. is (spatieering van mij, G.) en waarvoor wij dankbaar moeten zijn. Zij wilde de bezwaarde broeders niet noodzaken tot separatie, maar hun ruimte laten in de gemeenschap der kerk”.

Wij hebben dus het volste recht te concluderen, dat volgens dit Rapport tusschen de kerken ginds en ons geen fundamentele leerstukken aan de orde zijn, die ons gescheiden houden. Wij hadden wel eens een ander geluid vernomen. Men sprak dan van gevaren van Remonstrantisme e.d. Bovendien heb ik zelfs nog in dit Rapport die Synode van 1942, welke deze leeruitspraken deed, juist op dit punt zoo hooggestemd hooren roemen als „de wachters der heilige doctrina”. Hoe zit dat nu? Was zij noodeloos in het geweer geroepen? Dat deze zaak voor de kerkelijke verdraagsaamheid of tolerantie ter dege van belang is, moet een ieder duidelijk zijn. Want als het nu eens wel zou gaan om fundamentele leerstukken, dan zou hier immers van tolerantie geen sprake mogen zijn. En juist op dit cardinale punt kan men nu zelfs in dit ééne Rapport beide gedachten als zou het om fundamentele of om niet-fundamentele leerstukken gaan, zooals ik aantoonde, aantreffen.

Er is feitelijk weer diezelfde tegenstrijdigheid, welke reeds viel waar te nemen in 1942, toen de Toelichting op de uitspraken van de Generale Synode uitkwam. Daar was toen allereerst de uitspraak aangaande het genadeverbond: i.e. dat het genadeverbond van milk een fundamentele betekenis voor het geloofsleven is (dus wel fundamenteel, al zegt 1946: het ging om niet-fundamentele zaken, en daarom waren we zoo prachtig tolerant, G.) dat zoowel de prediking als elke andere arbeid der Kerk ervan behoort uit te gaan, en dat iedere voorstelling of praktijk moet gemeden, die aan de betekenis van Gods Verbond te kort zou doen; Maar daar was voorts in die zelfde Toelichting vervolgens ook dit te lezen: „En met deze wijziging hangt samen, dat het woord „verbond” of „testament” meer op den achtergrond treedt, en de betrekking, waarin de gemeente in Christus tot God is geplaatst, doorgaans met andere en klaardere bewoordingen wordt aangeduid en omschreven; en voor den Nieuwtestamenteel prediker ligt hierin een aanwijzing, die niet te veronachtzamen is”. Eerst betoogen, dat iedere voorstelling of praktijk gemeden moet worden, die aan de betekenis van Gods verbond te kort zou doen, en dan zelf met zulke voorstellingen en praktijken komen aandragen. 1942 zei in uitspraak: het Verbond is zeer fundamenteel, en het zei in Toelichting: Nieuwtestamenteel prediker, let er op, dat in het Nieuwe Testament het woord „verbond” of „testament” meer op den achtergrond treedt. Neem dus ook gij het niet zoo veel in Uw mond, want gij kunt de relatie waarin de gemeente in Christus tot God is geplaatst nu veel beter en klaarder omschrijven.

En nu komt 1946 en dat zegt, althans in dit Rapport, feitelijk weer precies hetzelfde: De Synode van 1942 was wachters bij de heilige doctrina, eenerzijds én anderzijds: de fundamentele waarheden waren in het geheel niet in het geding, vandaar dan ook, dat wij tolerantie konden oefenen. Wie wordt daaruit wijs?

Maar nu nemen wij vervolgens maar eens even aan, dat het hier inderdaad om een leerstuk zou gaan, waarin de kerk tolerantie zou kunnen oefenen. Dan doemen voor ons weer nieuwe vragen op. De Synode van 1914 verklaarde, dat de tolerantie zeer beslist uitsloot van het bijzondere ambt. De uitspraak van 1946 nam dat gedeelte van 1914 niet over. De blijdschap over de goeiofende tolerantie had voorts stellig betrekking op bijzondere ambtsdragers in de kerk, die daarin konden deelen. Wij willen dan wel eens nagaan, hoe het in de praktijk met die tolerantie is toegegaan.

Daarvoor geven wij eerst aandacht aan nummer 10 van de kerkrechtelijke uitsprakenreeks van Utrecht 1946, luidende aldus:

„het te betreuren, dat de uitspraak der Synode 1944 van Utrecht (1943-1945) in haar resolutie van 27 Juli 1944 inzake afvaardiging van bezwaarden naar meerdere vergaderingen ZOO is geweest, dat er behoefte aan was, om deze 14 Augustus 1945 nog te verduidelijken, omdat niet aanstonds 27 Juli 1944 voor ieder duidelijk genoeg was uitgesproken, dat ieder ambtsdrager in onze Kerken voor afvaardiging in aanmerking komt, die den kerkelijken weg gaat met zijn bezwaren”.

Deze zaak gaat terug op het Rapport der Commissie Da Duursema, waarvan de conclusies door de Synode destijds werden aanvaard. Wij moeten even de geschiedenis ophalen. Men zal zich herinneren, dat er toen twee missives in dat Rapport werden behandeld.

De eene was die van de Particuliere Synode van Noordbrabant-Limburg, welke verzocht uit te spreken, o.a. dat inzake de leeruitspraken van 1942 ten aanzien van de ambtsdragers in de kerk met niet-bestedijding ervan genoegen kon worden genomen. Het Rapport en ook de Synode in haar uitspraak verwierp dit verzoek. Het Rapport verklaarde „daar zoowel het eene als het andere gegrond is op de Heilige Schrift en overeenkomt met onze Belijdenis, moet ieder deze uitspraken als Goddelijke waarheden aanvaarden”. Op dien grond achtte men niet-bestedijding van deze leeruitspraken beslist onvoldoende en moest bepaald instemming betuigd worden door de kerkelijke ambtsdragers. Toen dan ook ds Rolloos, van wien de tweede in het Rapport der Commissie-Duursema besproken missive was, bevreesd voor het meten met twee maten tot de Synode de vraag richtte „of onze Kerken (leden van kerkeraden) ook het recht hebben van te verkiezen ambtsdragers of van afgevaardigden te vorderen, dat zij verklaren in te stemmen met de leeruitspraak der Synode” werd daarop geantwoord: „dan moet daarop zeker bevestigend geantwoord worden”. Instemming vragen ook van afgevaardigden naar meerdere vergaderingen dus!

Vandaag in 1946 zegt men: het was toen in 1944 alleen maar onduidelijk gezegd, dat wat van te verkiezen ambtsdragers gold nog maar niet van afgevaardigden kon gelden, daarom verduidelikten wij het onduidelijke in 1945 en nu in 1946 vervolgens nogmaals. Wie evenwel de stukken raadpleegt kan onmogelijk tot een andere conclusie komen dan deze, dat in 1944 iets geheel anders werd verklaard. Het antwoord aan ds Rolloos bewijst dit. Ten overvloede citeeren wij uit het betreffende Rapport nog het volgende:

„En bij de verkiezing van afgevaardigden (hoort ge, afgevaardigden! G.) heeft zeker de afvaardigende vergadering het recht zulk een uitdrukkelijke verklaring van instemming te vorderen; vooral wanneer plaatselijke of algemeene toestanden reden geven om aan te nemen, dat niet allen met de leeruitspraken der Kerk volkomen instemmen, enz.....”

Het was alles allerminst onduidelijk, maar bepaald zóer duidelijk in 1944. Men is alleen maar bezig sindsdien duidelijke zaken achteraf onduidelijk te maken. Wie echter nuchter blijft en teruggaat tot op de naakte feiten, onderkent evenwel deze camouflage en laat zich geen rad voor de oogen draaien.

Vraagt ge hoe de zaken er feitelijk voorstonden in 1944? Lees dan b.v. nog eens het Mededeelingsblad voor de Gereformeerde Kerken van Rotterdam No. 143 van Zaterdag 26 Augustus 1944. In de officiële Korte Notulen van den kerkeraad van Rotterdam-Centrum treft ge dan het volgende aan:

„2. Heropening van de bespreking. De kerkeraad verwierp daarna een voorstel om de gewone orde der afvaardiging te bewaren en besluit alleen broeders af te vaardigen, die niet bezwaard zijn”.

Is dit duidelijk of niet? En in een ongedateerd, gedrukt stuk van dienzelfden kerkeraad aan de leden der gemeente, wordt dit besluit als volgt toegelicht:

„Het is het onvervreemdbaar recht van den Kerkeraad in tijden, waarin het kerkelijk leven in groote beroering is, afgevaardigden naar de Classis te benoemen, die het standpunt van zijn overgroote meerderheid deelen. Anders zou hij strijden tegen zichzelf”.

De machthebbers hielden de macht in handen. Was dat nu niet, om met dit Kerkrechtelijk Rapport van 1946 te spreken, „een treffend concrete toepassing van tolerantie?”

Ondertusschen, zóó stonden de zaken in 1944 in feite er voor en niet anders. Men was als bezwaarde ambtsdrager van afvaardiging naar meerdere vergaderingen radicaal uitgesloten. Nu lees ik nog eens dit Kerkrechtelijk Rapport van Utrecht 1946, waar het betoogt: „Zij (d.i. de Synode, G.) wilde de bezwaarde broeders niet noodzaken tot separatie, maar hun ruimte laten in de gemeenschap der kerk”.

En ik vraag weer: moesten die bezwaarde ambtsdragers nu niet dankbaar zijn, zooals het Kerkrechtelijk Rapport van Utrecht 1946 het uitdrukt, dat men zóó tolerant te hunnen opzichte was, hen toe te laten met hun bezwaren voor de vierschaar van meerdere vergaderingen,..... waaruit bij de afvaardiging mede-bezwaarde ambtsdragers zorgvuldig geselecteerd waren gehouden, volgens de duidelijke richtlijnen, gegeven in het Rapport der Commissie-Duursema der Synode van 1943/5?

Wat zegt dat Kerkrechtelijk Rapport ook verder nog? „Zij wilde de bezwaarde broeders niet noodzaken tot separatie, maar hun ruimte laten in de gemeenschap der kerk”. Maar nu in alle ernst, welke andere naam verdient deze veelgeprezen ruimte, in deze concrete situatie, dan die van een muizen- of rattenval?

Lezer, ik hoop dat U de oogen open zijn. Er is sinds 1945 een m.i. niet ongevaarlijk proces aan den gang, dat veler oogen, die nog niet goed zien en om meer licht vragen, kan verblinden. Er wordt daarbij er naar gestreefd het historische beeld der handelingen van de kerkelijke vergaderingen uit de laatste jaren ietwat te gaan retoucheeren, zoodat het er wat vriendelijker gaat uitzien. Daarbij wordt het ware beeld der dingen vervaagd en vertroebeld. Zij, die hierin de hand heb-

ben, ook al meenen zij Gode een dienst te doen, dragen groote schuld. Want het kan inderdaad de gewoens der ontruste kerkmensen langzaam aan tot en ongevoelig maken. Mogelijk keert dan wel de rust terug, maar het is een gevaarlijke rust. Tegen dat acute gevaar baat maar één verweer en redmiddel voor wie oprecht verontrust is over de kerkelijke gebeurtenissen der laatste jaren: Teruggaan op de feiten en daarbij blijven! Bestudeer ernstig en ijverig de geschiedenis der kerk van de laatste jaren, hoe zwart die bladzijden ook zijn mogen en hoe onverkwikkelijk de lectuur ervan zij. Doe dit aan de hand van de beschikbare stukken. Dan wordt ge door geen schijn bedrogen.

P. GROEN.

(De verrader heeft eerst een ander, daarna, soms tegelijkertijd zichzelf, tot object zijner handeling. K. S.)

FELLE REACTIE.

Op mijn radio-preek van 20 October is van synodocratische zijde zeer fel geroeagd. Om nu maar niet te spreken van telefoongesprekken, waarbij men weigerde zijn naam te noemen, maar zich niet onzaggelijke dingen te zeggen — ik kreeg tal van brieven uit heel het land.

Hoe slecht men geluisterd had bleek uit een paar brieven, waarin men zei: „meent gij werkelijk, dat alleen vrijgemaakten zalig worden?”

En ik had nog wel zoo duidelijk gezegd, dat de vrijgemaakten niet moesten meenen, dat zij er met de vrijmaking zijn en dat zij zeker niet aan het oordeel ontkomen zullen, als zij niet met het hart gelooven en zich bekeeren.

Maar wat alle briefschrijvers zoo verschrikkelijk vonden was dit, dat ik in een radio-preek zooveel kwaads van de synodalen gezegd zou hebben.

Deze boosheid acht ik inderdaad een teeken van zwakte.

Geheel in de lijn van Psalm 50, waarover ik preekte, heb ik gezegd, dat een kerk, die ten onrechte schonste en afzette en zich daarvan niet bekeert, dat niet goed maakt met een geweldige actie te ontplooiën in zending en evangelisatie.

In steê van daar kwaad over te worden deed men beter met daar eens ernstig over na te denken.

De kerken in synodocratisch verband hebben gezondigd.

Zij hebben gebonden aan uitspraken, die ze later hebben teruggenomen, terwijl zij toch op grond van die eerste uitspraken ambtsdragers hebben geschorst en afgezet. Daar is ambtelijk bloed vergoten. Men heeft veroordeeld Prof. Schilder om zijn kerkrechtelijk standpunt en zijn daaruit voortvloeiende handelingen, terwijl een ander, die precies hetzelfde had gedaan als proadviseur op de veroordeelende en afzetzende synode zat.

Laat men dat weerspreken als men kan of laat men zich bekeeren.

Zoolang men dat niet wil heat het niet of men al groote dingen doet evenmin als de brandoffers Israél baatten terwijl zij metterdaad het Verbond vertraden. Ik zeg dat niet in bitterheid of boosheid; zóó spreekt het Woord Gods, hetzelfde Woord, dat ook over onze Kerken heerschappij heeft.

Och of men toch, in steê van boos te worden zich bekeerde; och of toch allen, die in de synodocratisch gebonden Kerken van deze dingen iets zien, zich van die zondige besluiten vrijmaakten en als Kerk gingen wandelen in het spoor der gerechtigheid!

D. v. D.

EEN KLACHT VAN Dr G. C. BERKOUWER.

Dr G. C. Berkouwer zegt, dat ondergeteekende in de Ref. van 19 Oct. schreef, dat zijn synode ds Berkeley Wolf naar Amerika zond, verbaast zich daarover, en merkt op, dat de bewering voor 100 % onwaar is.

Maar ik schreef dat heel maal niet; Ze v. d. M. te E. schreef iets dergelijks in Ons Kerkblad N.-Br. en L., zooals er duidelijk staat;

Se v. d. M. zei niet dat de synode het deed, doch „de kerk”. Of hij daarbij bepaald aan de synode gedacht heeft, weet ik niet.

In elk geval: onze lezers weten nu, wat dr B. hersteld wil zien.

Als dr B. nu ook eens nota nam van wat wij hersteld willen zien? Hoe het zij, hij moet beter lezen.

K. S.

Naschrift. Het artikelje van dr Berkouwer nog even lizende, bemerk ik dat ook hij niet eens de synode met zooveel woorden noemt. Zijn bezwaar wordt dus nog minder scherp.

K. S.

„AMERIKA HELPT NEDERLAND”.

Onder bovenstaand opschrift stond d.d. 9 October een stuk in dagblad „Trouw”, waarop ons comité, ter voorkoming van verder misverstand bij ons kerkeraden en diaconieën eenig commentaar wil leveren en daartoe dezen weg heeft gekozen opdat wij verwachten daarmee vrijwel alle kerken te zullen bereiken. In bovengenoemd stuk in „Trouw” wordt onder het opschrift „Amerika helpt Nederland” mededeeling gedaan van een rapport van den penningmeester van de Deputaten tot steunverleening aan door oorlogschade getroffen kerken en diaconieën aan de Generale Synode der Gereformeerde Kerken (synodaal verband).